

SAŽETAK PRESUDE

MAGYAR KERESZTENY Mennonita EGYHAZ I OSTALI PROTIV MAĐARSKE OD DANA 08. TRAVNJA 2014. GODINE ZAHTJEVI BR. 70945/12, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 I 56581/12

*Zbog gubitka statusa crkve vjerskim je zajednicama povrijeđeno pravo na slobodu
ispovijesti i udruživanja*

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su različite vjerske zajednice, njihovi predstavnici i članovi. Prije usvajanja novog Zakona o crkvama koji je stupio na snagu u siječnju 2012. godine, vjerske zajednice u Mađarskoj bile su registrirane kao crkve te financirane od strane države. Prema novom Zakonu, koji je donesen zbog toga što su određene crkve zloupotrebljavale prava koja su imala, država je nastavila financirati samo određeni broj crkava. Sve ostale vjerske zajednice izgubile su po sili zakona status crkve, uključujući i podnositelje, ali su i dalje imale pravo nastaviti djelovati kao udruge koje obavljaju vjerske aktivnosti.

Međutim, Ustavni sud je utvrdio da određene odredbe predmetnog Zakona nisu bile u skladu s Ustavom. Stoga je 2013. godine donesen novi Zakon prema kojemu je vjerskim zajednicama kao što je i podnositeljeva, vraćen status crkve. Prema tom zakonu, vjerske su zajednice, ukoliko su željele vratiti financijske povlastice koje su imale prije, morale podnijeti zahtjev Parlamentu tražeći da budu registrirane kao inkorporirane crkve, sa svim financijskim i monetarnim pravima. Hoće li im zahtjev biti odobren, ovisilo je o broju njihovih članova, dužini njihovog postojanja i dokazu da ne predstavljaju prijetnju demokratskom poretku.

OCJENA SUDA

Ukidanje statusa crkve vjerskim zajednicama predstavlja miješanje u prava zajamčena čl. 9. i čl. 11. Konvencije. Nedvojbeno je da je navedeno miješanje bilo utemeljeno na zakonu. Sud je prihvatio i činjenicu da je takva mjera imala opravdanu svrhu u sprječavanju kriminala i to pogotovo sprječavanje nedopuštenih aktivnosti kojima su se bavile pojedine crkve.

Što se tiče pitanja jesu li takve mjere bile nužne u demokratskom društvu u skladu s čl. 11. Konvencije, Sud navodi da čl. 9. i čl. 11. zahtijevaju od države da vjerskim zajednicama osigura stjecanje pravne sposobnosti u okviru građanskog prava. Međutim, navedeni članci ne jamče pravo vjerskim zajednicama da imaju određeni pravni status. No, razlike u pravnom statusu vjerskih zajednica ne smije neke od njih prema mišljenju javnosti stavljati u nepovoljniji položaj. Sud je ustanovio kako u brojnim zemljama priznavanje određene vjerske zajednice kao crkve utječe na njen ugled u društvu, s obzirom da se na vjersku zajednicu kojoj nije priznat status crkve može gledati kao na sumnjivu sektu. Ukoliko država samo nekim vjerskim zajednicama osigura podršku i priznavanje njihovog statusa, to može dovesti do stavljanja u nepovoljan položaj pripadnika onih vjerskih zajednica kojima jednaka prava nisu osigurana.

Vjerske zajednice koje su podnijele zahtjev Sudu izgubile su status crkve koji im je jamčio određene povlastice kao što su donacije i subvencije. Dakle, postojeće i djelatne crkve izgubile su pravni status, što je imalo dalekosežne materijalne posljedice, kao i posljedice za njihovu reputaciju.

Sud je prihvatio zabrinutosti mađarske Vlade zbog činjenice da su neke, od velikog broja registriranih crkava, zlopotrebljavale pravo na državne subvencije bez da su se bavile religijskim aktivnostima. Međutim, mađarska Vlada nije dokazala da se navedeni problem nije mogao riješiti umjerenijim rješenjima, primjerice putem sudskog postupka ili brisanjem iz registra crkve za koju se ustanovi da zlopotrebljava zajamčena prava. Naime, protiv podnositelja nikada nije pokrenut nikakav postupak zbog nezakonitosti ili zloporaba.

Što se tiče mogućnosti podnositelja za ponovnim stjecanjem statusa inkorporirane crkve, Sud je ustanovio kako situacija u kojoj vjerske zajednice ovise o glasovima političkih stranaka nije u skladu s obvezom države da primijeni nepristrane i objektivne kriterije u ovom pitanju. Mađarska Vlada nije objasnila zbog čega je trebalo ponovno ispitivati predstavljaju li vjerske zajednice kojima je već dodijeljen status crkve opasnost za društvo.

Članak 9. Konvencije ne obvezuje državu članicu da osigura vjerskim zajednicama i njihovim članovima pravo na dodatna sredstva financiranja iz državnog proračuna.

Međutim, država nije pod jednakim uvjetima provodila postupak dodjeljivanja subvencija vjerskim zajednicama. Prema novom Zakonu o crkvama, samo su određene vjerske zajednice izgubile pravo na državne potpore jer nisu ispunile zakonom predviđene uvjete i to prvenstveno uvjet minimalnog broja članova te godine postojanja.

Sud je naglasio kako država mora biti nepristrana prilikom dodjeljivanja statusa crkve vjerskim zajednicama te prilikom dodjeljivanja državnih potpora. Pri tom se država mora rukovoditi dobro utvrđenim kriterijima, kao što su primjerice materijalne potrebe zajednice. Sud je ustanovio kako nije bilo opravdano razlikovanje u postupanju prema kojemu su pravo na financijsku potporu imale samo inkorporirane crkve.

Iako podnositelji kao zajednice nisu bili onemogućeni u prakticiranju svoje vjere, nisu im bile dostupne određene privilegije koje su imale crkve, što je od značaja za njihovo zajedničko pravo na slobodu vjeroispovijesti.

Ukidanjem statusa crkve podnositeljima i uspostavom politički obojenog postupka ponovne registracije, te drugačijim tretmanom podnositelja u odnosu na inkorporirane crkve nadležne vlasi su zanemarile svoju neutralnost. Svi ovi elementi navode Sud na zaključak da sporne mjere nisu bile „nužne u demokratskom društvu“. Stoga je došlo do povrede čl. 11. u svezi s čl. 9. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.